

سیمای اسلام

از منظر نج البلاغه

تأليف
محمد تقی رهبر

سرشناسه: رهبر، محمدتقی، ۱۳۱۴ -

Rahbar, Mohammad-Taqi

عنوان قراردادی: نهج البلاغه، برگزیده، شرح

عنوان و نام پدیدآور: سیمای اسلام از منظر نهج البلاغه/به قلم محمدتقی رهبر.

مشخصات نشر: تهران: بنیاد بعثت، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۲۲۰ ص.

شابک: ۴۰۰۰۰۰ ریال ۹۶۵۱-۳۰۹۶۴-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه -- نقد و تفسیر

موضوع: Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah -- Criticism and interpretation

موضوع: اسلام -- عقاید

موضوع: Islam -- Doctrines

شناسه افزوده: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه، برگزیده، شرح

شناسه افزوده: Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah

رده بندی کنگره: BD۳۸/۰۲

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۰۱۵

شماره کتابشناسی ملی: ۶۱۹۳/۳

سیمای اسلام از منظر نهج البلاغه

مؤلف: محمدتقی رهبر

صفحه آرا: محمدحسین فروزان

طرح جلد: سعید رهبر

ناشر: انتشارات بنیاد بعثت

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۹ ش

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۰۹-۶۵۱-۹

قیمت: ۴۰۰۰۰۰ ریال

مرکز توزیع: تهران، خیابان سمیه، بین شهید مفتاح و موسوی، پلاک ۱۷۳

تلفن: ۸۸۸۶۰۲۳۸

فهرست

۱۴	پیشگفتار
۱۶	خاستگاه تشیع و شیعه
۱۷	اصول و عقاید شیعه
۲۰	دفاع از اصول و عقاید شیعه
۲۱	تاریخ خونبار تشیع
۲۷	بخش اول: اصول و مبانی اعتقادی
۲۹	معارف توحیدی
۳۱	۱- بنیان نخستین دین
۳۲	۲- مبدا هستی
۳۴	۳- وحدانیت مطلق خالق
۳۵	۴- علم الهی
۳۷	۵- خداوند فراتر از رؤیت و توهم
۳۸	۶- آفریدگار و تجلی و ابداع
۴۰	۷- غنی، عزیز، قادر، رازق و ...

- ۴۱- آفرینش و ابداع و ایجاد
- ۴۲- ایمان و رؤیت قلبی
- بخش دوم: رسالت عامه و خاصه
- ۴۷- آدم و سرگذشت او
- ۴۸- بر فصل رسالت‌ها
- ۴۹- رسالت خاتم النبیین (ص)
- ۵۰- تربیت الهی
- ۵۱- خاستگاه پیامبر اکرم و فلسفه‌ی بعثت
- ۵۲- پیامبر اسوه است
- ۵۳- پیامبر و قرآن
- ۵۴- شجره عترت نبوی (ص)
- ۵۵- اسوه‌ی حسنه‌ی امت
- ۵۸- قرآن و سنت نبوی
- ۵۹- معارف بی‌پایان قرآن
- ۶۱- کتاب و سنت نبوی (ص)
- ۶۲- تفسیر قرآن به قرآن
- ۶۳- قرآن و سنت، محکم و متشابه
- ۶۵- کتاب و سنت
- ۶۶- آخرین وصیت امام علی (ع)
- ۶۶- قرآن، آئین زندگی
- ۶۷- سوءاستفاده از قرآن
- بخش سوم: جایگاه اهل بیت نبوی (ع)
- ۶۹- وصایت و وراثت

- ۷۳ پایگاه دانش و بینش
- ۷۴ ملازمت با اهل بیت
- ۷۴ پرهیز از غلو و یا خصوصیت
- ۷۵ اختران هدایت
- ۷۶ امام تجسم عینی شریعت
- ۷۷ همراء آغازین و آخرین پیامبر
- ۷۸ امام علی (ع)، یار نخستین و واپسین پیامبر
- ۷۹ تربیت در مکتب نبوت
- ۸۰ سوت درختان امام علی (ع)
- ۸۲ جایگاه ائمه هدی
- ۸۲ میراث نبوت و امامان
- ۸۳ سوگنامه‌ی فاطمه (س) و ناسم امت
- ۸۴ شأن و منزلت ائمه
- ۸۵ علوم اهل بیت
- ۸۶ منشاء علوم ائمه (ع)
- ۸۷ حدیث مظلومیت امام (ع)
- ۸۹ حکمت بردباری امام (ع)
- ۹۰ رنج‌نامه‌ی امام و شکوه از یاران
- ۹۲ فریادگر بی پاسخ
- ۹۳ در آرزوی یاران صادق، هشدار به آینده
- ۹۴ کیفر کفران نعمت
- ۹۵ ویژگی‌های اهل بیت پیامبر (ص)
- ۹۷ ولایت و برانت
- ۹۸ شیعه‌ی اهل بیت
- ۹۹ شیعه و تشیع

۱۰۳	بخش چهارم: اسلام، ایمان و دین
۱۰۵	وحدت امت اسلام
۱۰۶	تکریم پیامبران خدا
۱۰۶	اسلام ناسخ ادیان
۱۰۸	اسلام و مسیرهای انحرافی
۱۱۰	اسلام در پوستین وارونه
۱۱۱	ائمه (ع) پناهگاه دین
۱۱۲	ایمان و آثار آن
۱۱۳	پایبندی به حلال و حرام
۱۱۴	ارکان و مراتب ایمان
۱۱۴	ایمان و نفاق
۱۱۷	بخش پنجم: احکام و شرایع
۱۱۸	فلسفه احکام و شرایع
۱۱۹	فلسفه شرایع و حلال و حرام
۱۲۰	چشمه ساز نماز
۱۲۱	فلسفه نماز، زکات و صیام
۱۲۲	قبله و حج و عمره
۱۲۴	حقوق مالی، زکات، خمس
۱۲۵	جهاد، دزوازه بهشت
۱۲۶	جهاد و کرامت و شهادت
۱۲۸	اخلاق در جنگ
۱۲۸	امر به معروف و نهی از منکر
۱۳۰	پیوند جهاد با امر به معروف و نهی از منکر
۱۳۱	ولایت و برائت

- ۱۳۵ بخش ششم: معاد و مسأله سرانجام
- ۱۳۷ توازن دنیا و آخرت
- ۱۳۹ دورنمای قیامت و توشه‌ی آخرت
- ۱۴۱ پیوند دنیا و آخرت
- ۱۴۳ بخش هفتم: در جست‌وجوی گوهر انسانی
- ۱۴۴ خودشناسی
- ۱۴۵ در جست‌وجوی ارزش انسانی
- ۱۴۷ خصلت‌های نیک انسانیت
- ۱۴۷ کرامت نفس
- ۱۴۸ حکمت سرچشمه حیات
- ۱۵۰ حکمت، علم، ایمان
- ۱۵۱ عمل نگهبان علم
- ۱۵۲ تقوا و خودپردازی
- ۱۵۳ رسالت علم و مسئولیت عالمان
- ۱۵۵ روح و روان و حیات معقول
- ۱۵۶ اندیشه‌ورزی و بصیرت
- ۱۵۷ بصیرت چراغ راه
- ۱۵۸ بصیرت دولتمردان
- ۱۵۹ بی‌بصیرتی ملت‌ها
- ۱۶۰ غبار ره‌نشان تا نظر توانی کرد
- ۱۶۱ عشق‌های مجازی
- ۱۶۲ نگرشی بر فضائل اخلاقی
- ۱۶۳ پیامبر اکرم (ص) اسوه‌ی اخلاق
- ۱۶۴ تعصب بر محور اخلاق

- ۱۶۴ تقوا رئیس اخلاق
 ۱۶۵ تقوا داروی دردها
 ۱۶۶ فضائل پرهیزکاران
 ۱۶۸ حریم امن تقوا
 ۱۶۹ نقش زبان در اخلاق
 ۱۷۰ ایم و تربیت تا عمل
 ۱۷۰ فضائل و رذائل در آخرت

بخش هشتم: امام واحد و ویژگی‌های آن

- ۱۷۴ توحید محراب وحدت است
 ۱۷۵ اهتمام به وحدت امام
 ۱۷۶ صفا و صمیمیت اسلامی
 ۱۷۷ روابط عمومی و اخلاق
 ۱۷۸ پیوندهای خانوادگی و فامیلی
 ۱۷۹ تعاون و فقرزدانی
 ۱۷۹ نگرشی به سیره امام (ع)
 ۱۸۰ توصیه به صله رحم
 ۱۸۱ حقوق برادران دینی
 ۱۸۳ عدالت و انصاف برای همه
 ۱۸۴ همزیستی مسالمت آمیز
 ۱۸۵ گستره‌ی حقوق اسلامی
 ۱۸۷ حقوق انسانی و اجتماعی
 ۱۸۸ حقوق خانوادگی
 ۱۸۹ حق همسایه و اهل کتاب
 ۱۹۰ آزاد کردن بردگان

۱۹۱	بخش نهم: مسائل مالی عمومی و حقوقی
۱۹۲	اموال و اقسام آن
۱۹۳	اموال عمومی
۱۹۵	اموال خصوصی
۱۹۸	الگوی مصرف
۱۹۹	بخش دهم: حکومت و مدیریت
۲۰۰	نظام سوسیالیسم و مدیریت
۲۰۰	۱- اکمل اله
۲۰۱	۲- ویژگی های رهبری امت
۲۰۳	۳- نكوهش سارسكار
۲۰۴	۴- اهداف حکومت
۲۰۵	۵- صفات منفی حکومت
۲۰۶	۶- پیوند سیاست و اخلاق
۲۰۸	۷- سیاست بدون نیرنگ
۲۰۸	۸- اخلاق سیاسی
۲۱۰	۹- حقوق متقابل دولت و ملت
۲۱۱	۱۰- اخلاق کارگزاران با مردم
۲۱۲	۱۱- حقوق بشر اسلامی
۲۱۴	۱۲- رابطه دولت و ملت
۲۱۵	۱۳- رابطه‌ی فرهنگی، اخلاقی و خدمتگزاری
۲۱۶	۱۴- همدردی با توده‌ی مردم
۲۱۶	۱۴- مشورت و عقل جمعی
۲۱۸	۱۵- حقوق قضا

پیشگفتار

اسلام راستین که به گرفته قرآن کریم و سنت و سیره نبوی و مکتب اهل بیت پیامبر اکرم (ص) است سر از و فرود تاریخ، امواج سهمگین را از سر گذرانده و همانگونه که در گذشت تاریخ، به ویژه قرون نخستین، مورد هجوم حکام بیدادگر و پس مانده‌ی جاسنیت مزدوران آنان قرار داشته و خاندان پاک پیامبر اکرم (ص) و انمه‌ی اهل بیت (ع) و یاران صدیق آنان و پیروان مذهب تشیع و هواداران‌شان، در طول تاریخ سخره‌ترین روزگاران و انواع شکنجه، کشتار، زندان و چوبه‌ی دار را پشت سر گذاشته‌اند، هر اکنه از سوی جبهه‌ی استکبار جهانی و وارثان جاهلیت و معاندان و جیره‌خواران بیگانه، به دلیل خصلت استکبار ستیزی و تسلیم ناپذیری در برابر اقطاب کفر و فساد و لدرهای عصر، مورد هجوم بی‌امان قرار دارند.

یکی از نمونه‌های آن فتنه‌ی تکفیری است که ساخته و پرداخته‌ی استکبار جهانی و صهیونیسم بین الملل و ارتجاع منطقه‌ای و مفتیان دین فروش می‌باشد و فجایع سهمگین و کشتار مسلمین و بی‌گناهان از هر مرام و مذهب، به ویژه شیعیان اهل بیت پیامبر را در پی داشته است و اگر این جریان ضدانسانی و

ضداسلام مهار نشود. این غده‌ی سرطانی بیش از پیش ساده‌دلان، به ویژه جوانان خام و بی‌اطلاع از اسلام را به سیاه‌چال نکبت و تیره‌روزی بیشتر خواهد کشانید.

تحریف اسلام و اتهام ناروا به فرق اسلامی و تحریک قشرهای خام و بی‌اطلاع و تفرقه‌افکنی میان مسلمین و تهاجم علیه فرهنگ شیعه و پیروان اهل بیت پیامبر اکرم (ص) که حقیقت اسلام راستین است، یکی از ابزارهای شیطانی فیکاران، تبلیغی است که عملی استکبار جهانی و برخی از نویسندگان و محسم نمایان و مفتیان در کسوت اسلام امروزه نیز از آن بهره گرفته و اتهام کفر و انحراف را متوجه کسانی نموده‌اند که عقائد و شرایع آنان از اسلام ناب و کتاب و سنت نبوی رسیده پاکان مایه گرفته و نخواستند بازپیچی دست استکبار جهانی باشند.

این توطئه‌ی شوم صهیونیستی، استکباری و ارتجاعی در سال‌های اخیر خسارت غیر قابل جبران و جنگ‌ی نیابتی را متوجه امت اسلام نموده که یادآور حمله‌ی مغول و قرون وسطانی صلیبی علیه مسلمین می‌باشد و این در حالی است که اسلام انقلابی همچون صهیونیسم بر توطئه‌های جبهه‌ی استکباری، صهیونیستی فرود آمده و دشمنان سوگند خورده را با ناکامی و شکست مواجه ساخته است.

در این شرائط که امت اسلام را به وحدت و همدلی نیاز مبرم و فوری است، بر عالمان دلسوز و آزاده و مبلغان و نویسندگان متعهد و مجامع علمی، دانشگاهی و حوزوی اسلامی، از هر نحله و مذهب فرض است، همچون علمای مجاهد سلف صالح، رسالت دینی - تاریخی خود را منظور داشته و نقشه‌های خائنانه‌ی دشمنان را باز شناخته و برملا سازند و حقایق اسلام و مصالح مسلمین را آنگونه که هست بیان کنند و از تفرقه و برادرکشی مانع شوند و کاگردانان این توطئه را

به تاریخ جنایتکاران سپارند و در این میان «تقریب بین المذاهب» در تحکیم وحدت امت نقش موثری دارد.

خاستگاه تشیع و شیعه

واژه‌ی «شیعه» در لغت به معنی پیروان و همراهان است که به مفرد و تشیه جمع اطلاق می‌شود. آیه‌ی کریمه: «وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لَإِبْرَاهِيمَ»^۱ حضرت ابراهیم (ع) را از پیروان حضرت نوح (ع) خوانده است. در فرهنگ اسلام واژه‌ی شیعه به پیروان ائمه‌ی مومنین (ع) و اهل بیت آن حضرت گفته می‌شود و سابقه‌ی دیرین دارد به عهد نخستین و زمان رسول الله (ص) بازمی‌گردد. نخستین کسی که تشیع را پی نهاد: انگذار شریعت حضرت محمد (ص) بود که از واژه‌ی شیعه در مورد پسر علی بن ابیطالب (ع) نام بردند و شیعیان آن حضرت را رستگاران نامیدند. (شیعه علی بن ابیطالب الفائزون)

مفسرین شیعه و سنی ذیل آیه کریمه: «إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ»^۲ آورده‌اند که جابر بن عبد الله انصاری گفت:

محضر پیامبر اکرم (ص) بودیم که علی (ع) فرمود: «پیامبر دست علی (ع) را گرفت و فرمود:

«وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنْ هَذَا وَشِيعَتُهُ هُمُ الْفَائِزُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

سوگند به خدائی که جان من در دست اوست علی (ع) و شیعیان او در قیامت رستگارانند.

همچنین از قول ابن عباس نقل کرده‌اند که گفت: چون آیه‌ی کریمه‌ی «إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ» نازل شد، پیامبر

۱- سوره صافات، آیه ۸۳.

۲- سوره بینه، آیه ۷.

اکرم (ص) خطاب به علی (ع) فرمود:

«هُوَ أَنْتَ وَ شِيعَتُكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَاضِينَ مُرْضِينَ»^۱

مقصود از این آیه تویی و شیعیان تو که در قیامت راضی از خداوند و مرضی او خواهید بود.

راز سخن دیگر نبی اکرم (ص) است که فرمود:

«شَفَاعَتِي لِأُمَّتِي مَنْ أَحَبَّ أَهْلَ بَيْتِي، وَهُمْ شِيعَتِي»

شفاء من برای امت خود کسانی اند که اهل بیت مرا دوست بدارند و آنها را بپسندند.

خلاصه آن که: تاریخ تشیع با تاریخ اعلام خلافت علی بن ابیطالب (ع) از سوی رسول خدا (ص) به امر برو دگار بازمی گردد و در همان زمان جمعی از بزرگان صحابه به عنوان شیعیان و پیروان امیرالمومنین (ع) شهره بودند. مانند: عمار یاسر، سلمان فارسی، مقداد اسدی، اباذر غفاری، جابر بن عبدالله انصاری، ابی بن کعب، حذیفه الیمان، بریده، ابویوب انصاری، سهل بن حنیف، عثمان بن حنیف، ابا الهیثم بن تیهان، ابو طفیل و جمعی بنی هاشم که در منابع سنی و شیعه آورده اند و از صدها منبع تاریخی و روانی می گذرد.^۲

اصول و عقاید شیعه

شیعیان اهل بیت که عقاید و آموزه های دینی خود را از قرآن کریم و سنت و سیره ی مبارکه ی نبوی و مکتب اهل بیت اخذ می کنند، فراتر از آنچه در کتاب

۱- عبدالرحمن سیوطی، جلال الدین، «در المنثور» ج ۶، ص ۳۷۹؛ ابی الفداء، اسماعیل بن کثیر اندمشقی «البدایة والنهایة» ج ۴، ص ۱۰۶، ماده قمح.

۲- به تفسیر برهان، مجمع البیان، نقل شواهد التنزیل حسکانی، خطیب بغدادی، در المنثور سیوطی، احیاء المیت بفضائل اهل بیت، کنز العمال و دیگر منابع بازگشت شود.

آسمانی، قرآن کریم و سنت و سیره‌ی مبارکه‌ی نبوی و خاندان امامت و ولایت با استناد منابع معتبر آمده است، نمی‌گویند.

شیعیان اگر به روایات انمه‌ی معصومین علیهم السلام استناد می‌کنند، در حقیقت این روایات را مفسر و مبین کتاب و سنت و سیره‌ی نبوی می‌دانند و معتقدند صادقین آل محمد(ص) نه چیزی بر شریعت افزوده و نه از آن برداشته‌اند. همانگونه که عمل آنان به عنوان «امامت» تجلی عینی شریعت است و به عبارت دیگر: شریعت زنده‌اند.

بنا به روایت «حَلَّالٌ مُحَمَّدٌ حَلَّالٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَ حَرَامُهُ حَرَامٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ» رسول و خراج شریعت محمد(ص) را تا قیامت مبنای دین و عقیده و عمل می‌دانند و هر گونه بدعتی را نفی می‌کنند و مردود می‌شناسند.

حدیث متواتر ثقلین که مرد و فل عامه و خاصه و فرق اسلامی است، عترت نبوی را در کنار قرآن معرفی و مسکک به آن دورا، راه نجات امت خوانده و از آغاز رسالت تا خطبه‌ی غدیر و احزاب و صلایا بر آن تاکید فرموده‌اند.

بدین ترتیب شیعیان اهل بیت عترت نبوی و صلوات مستقیم ولایت را گرفته‌اند تا از صراط مستقیم اسلام و نبوت منحرف نشوند.

به عبارت دیگر ولایت اهل بیت نقش کلیدی دارد، گونه که در روایات متواتر آمده:

«بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ عَلَى الصَّلَاةِ وَ الزَّكَاةِ وَ الصَّوْمِ وَ الْحَجِّ وَ الزَّيَّاتِ وَ لَمْ يُنَادَ بِشَيْءٍ كَمَا نُودِيَ بِالْوَلَايَةِ»

پیروی اهل بیت و عترت نبوی نیز بنا به توصیه و سفارشی است که پیامبر اکرم(ص) به امت اسلام فرموده‌اند که پس از رحلت رسول خدا تنها مرجع ذی صلاح برای امت، انمه‌ی معصومین علیه السلام‌اند و مردم باید از آنان

اسلام ناب و خالص را فراگیرند.

در حالی که منافقان و بدخواهان پس از پیامبر اکرم (ص) برای تحریف اسلام و رجعت به جاهلیت توطئه‌ها سامان دادند و سردمدار آن آل ابوسفیان و آل مروان و پس‌مانده‌های احزاب جاهلیت و اذنباشان بودند که بدعت‌ها در دین رها کردند و چه جنایت‌ها که بر امت اسلام نمودند و اگر مجاهدت‌های علمی و عملی و شهادت‌های مظلومانه‌ی اهل بیت پیامبر (ص) نبود از اسلام جز نام چیزی باقی نمانده بود.

این واقعیت است که عامه‌ی مسلمین بدان گواهی می‌دهند.

بنا به روایت بی‌شماری که به صدها و هزارها بالغ می‌گردد و در منابع روانی اهل بیت نیز به ثبت رسیده است رسالت پیامبر اکرم (ص) و قرآن کریم و ولایت امام متقین علی بن ابیطالب (ع) و اهل بیت آن حضرت (ع) از یکدیگر جدا شدنی نیستند و در محشر در محضر پیامبر اکرم (ص) در جوار یکدیگرند.

همانگونه که در منابع فریقین آمده که پیامبر اکرم (ص) فرمود:

«إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ مَا إِنْ تَمَّتْ شَيْئًا جُمَا لَنْ تَضِلُّوا أَبَدًا كِتَابُ اللَّهِ وَ عَثْرَتِي أَهْلُ بَيْتِي وَإِنَّهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرُدَّ إِلَى الْحَوْضِ»

و

«عَلَيَّ مَعَ الْقُرْآنِ، وَالْقُرْآنُ مَعَ عَلِيٍّ لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرُدَّ عَلَى الْحَوْضِ»^۱

علی با قرآن و قرآن با علی است و هرگز از یکدیگر جدا نخواهند شد تا در جوار حوض کوثر (قیامت) نزد من آیند.

و نیز از سخن پیامبر اکرم (ص) است که به عمار یاسر فرمود:

«يَا عَمَّارُ! إِنْ رَأَيْتَ عَلِيًّا قَدْ سَلَكَ وَادِيًا وَسَلَكَ النَّاسُ وَادِيًا غَيْرَهُ فَاسْلُكْ مَعَهُ»

۱- بنگرید کنز العمال متقی هندی، ج ۱۱، ص ۴۱۶ و روایت ۱۱۵۲ و سایر منابع عامه و خاصه.